

SPRAWOZDANIA

MIĘDZYKONKRESOWY KONGRES PRAWA KANONICZNEGO

ADMINISTRACJA W PRAWIE KANONICZNYM

(Warszawa, 14-18 września 2011 r.)

W Warszawie, w dniach 14-18 września 2011 roku, odbył się XIV Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego. Organizatorem i gospodarzem był Wydział Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, przy współpracy *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo* z siedzibą w Rzymie. Kongresy Prawa Kanonicznego służą pogłębieniu wiedzy w zakresie prawa kanonicznego, ale także promują tę dziedzinę wiedzy w danym regionie świata. Zorganizowany Kongres był poświęcony władzy wykonawczej i administracyjnej w Kościele z wiodącym tematem: *Administracja w prawie kanonicznym*.

W sesji inauguracyjnej przemówienia wygłosili m.in.: Jego Magnificencja Rektor UKSW ks. prof. Henryk Skorowski, metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz, który jest Wielkim Kanclerzem kościelnych wydziałów UKSW, Nuncjusz Apostolski w Polsce abp Celestino Migliore, Prymas Polski abp Józef Kowalczyk, ks. prof. Patrick Valdrini, przewodniczący *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo*. Odczytano także list Prezydenta RP, pana Bronisława Komorowskiego. Wykład inauguracyjny, zatytułowany *Rozwój prawa administracyjnego w obowiązującym systemie kanonicznym*, wygłosił bp prof. Juan Ignacio Arrieta Ochoa de Chinchetru. Sesji przewodniczył ks. prof. Janusz Kowal.

Popołudniową sesję poświęconą podstawom historycznym i teologicznym poprowadził prof. Piero Antonio Bonet. Kolejne referaty wygłosili: ks. prof. Józef Krukowski (*Podstawy prawa administracyjnego w Kościele*), prof. Carlo Fantappiè (*Administracja w Kościele od Corpus Iuris Canonici do Kodeksu z 1917*) i ks. prof. Alejandro W. Bunge (*Administracja w Kościele po Kodeksie z 1917 r.*). Po zakończonej dyskusji nad referatami, uczestnicy Kongresu rozeszli się do grup językowych, w których prezentowano komunikaty naukowe.

Ważnym wydarzeniem kolejnego dnia Kongresu było nadanie przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego godności doktora *honoris causa* Jego Eminencji Księdzu Kardynałowi Peterowi Erdő, który jest arcybiskupem metropolitą Esztergom-Budapeszt i prymasem Węgier, jak również znakomitym kanonistą.

Kolejną sesję poprowadził ks. prof. Ariel David Busso i dotyczyła ona wykonywania władzy administracyjnej. Pierwszy referat w sesji wygłosił prof. Salvatore Berlingh (*Funkcja administracyjna a urzędy kościelne*), a kolejne: ks. prof. Józef Wroceński (*Władza administracyjna zwyczajna własna i zastępcza*), ks. prof. Stephan Bernard Haering (*Władza delegowana i władza na mocy specjalnego upoważnienia*). Sesję zakończyła dyskusja nad referatami.

W popołudniowej sesji trzeciego dnia Kongresu, którą poprowadził prof. Paolo Moneta, tematem przewodnim były formy działalności administracyjnej, akty i procedury. Jako pierwsza wystąpiła prof. Francisca Pérez-Madrid z przedłożeniem *Akt administracyjny*, następnie prof. Olivier Echappé (*Procedury administracyjne*), oraz ks. prof. Damián Guillermo Astigueta (*Wymierzanie sankcji na drodze administracyjnej*). Dalsza praca w grupach, wystąpienia z komunikatami naukowymi i dyskusja nad nimi zakończyły sesję.

W sobotę 17 września pierwszą sesję poświęconą gwarancjom i kontroli administracyjnej poprowadził prof. Giorgio Feliciani. Kolejno wygłosili referaty: prof. Kurt Martens (*Systemy nadzoru i kontroli*) i ks. prof. Javier Canosa (*Ochrona sądowa*). Dyskusja nad wystąpieniami, a następnie prezentacja komunikatów w grupach dopełniły sesję. Popołudniowe spotkanie poprowadził ks. prof. Carlos Corral Salvador na temat *Działalność administracyjna Kościoła a porządek państwowy*. Z wykładami wystąpili: ks. prof. Mirosław Sitarz (*Kanoniczny akt administracyjny a porządek państwowy*), ks. prof. Helmuth Pree (*Użyteczność instrumentów cywilnych w administracji kościelnej: możliwości i granice*). Dyskusja nad wystąpieniami zamknęła sesję.

Ostatniego dnia Kongresu obrady poprowadził ks. prof. Patrick Valdrini. Wykład końcowy przedstawił ks. prof. Wojciech Góralski (*Funkcja administracyjna w życiu Kościoła*). Następnie przemówienia końcowe wygłosili ks. prof. Józef Wroceński i ks. prof. Patrick Valdrini.

Językami oficjalnymi Kongresu były: polski, włoski, wystąpienia na auli były również tłumaczone na język hiszpański i niemiecki. Sesje plenarne, spotkania w grupach i liczne inne okazje, np. w trakcie posiłków, pozwalały na szeroką dyskusję i wymianę doświadczeń, gdy chodzi o sprawy administracyjne w Kościele w różnych częściach świata. W Kongresie uczestniczyło ponad trzystu kanonistów z całego świata i Polski.

Program naukowy został ubogacony przez bankiet wydany przez Jego Eminencję Kard. Kazimierza Nycza na cześć nowego doktora *honoris causa* (kard. Peter Erdö) i znakomitych gości Kongresu. W sobotę 17 września uczestnicy Kongresu uczestniczyli w uroczystej Mszy św. w warszawskiej katedrze św. Jana Chrzciciela, sprawowanej pod przewodnictwem Metropolity Warszawskiego. Następnie goście przeszli na bankiet wydany na ich cześć przez panią prezydent Warszawy Hannę Gronkiewicz-Waltz.

Ponadto, w trakcie Kongresu odbyły się dwa spotkania stowarzyszeń naukowych. Wieczorem 14 września miało miejsce walne zebranie Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. A do południa 16 września zebrali się członkowie *Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo*. Goście, którzy nie należą do tego stowarzyszenia, mogli w tym czasie zwiedzić Zamek Królewski w Warszawie. W ramach oferty kulturalnej, wieczorem 16 września, uczestnicy Kongresu mogli zwiedzić Muzeum Powstania Warszawskiego lub udać się na koncert zespołu Mazowsze.

Międzynarodowy Kongres był zorganizowany wysiłkiem Wydziału Prawa Kanonicznego w Warszawie. W znacznym stopniu, w pracach, koordynacji przygotowań i współfinansowaniu uczestniczył Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, którego częścią jest ten wydział.

Po zakończeniu Kongresu, Wydział Prawa Kanonicznego UKSW planuje zebrać i opublikować materiały kongresowe, przede wszystkim główne referaty, ale także liczne komunikaty naukowe wygłoszone w tych dniach. Kongresy kanonistów umożliwiają nie tylko dyskusję nad zaplanowanymi zagadnieniami, ale także nad innymi problemami, które pojawiają się w trakcie obrad. Są one ponadto inspiracją do kolejnych publikacji zbiorowych i indywidualnych oraz służą dalszej refleksji naukowej nad obecnym stanem prawa kanonicznego.

Tematyka prawa administracyjnego w obowiązującym prawie kanonicznym wymaga ciągłego pogłębiania, aby normy prawa były należycie rozumiane i prawidłowo stosowane w życiu codziennym. Tematyka prawa administracyjnego służy także porządkowaniu relacji między Kościołem i państwem. Ponadto, należy stwierdzić, że administracja kościelna zawsze jest służebna wobec zasadniczej misji, którą powierzył Kościołowi Chrystus.

Ks. Arkadiusz Domasz SDB
UKSW, Warszawa

II MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM RESOCJALIZACYJNE
(Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy Towarzystwa Salezjańskiego
w Trzcińcu, 22 października 2011 r.)

Wzorem pierwszego, udanego, spotkania pracowników ośrodków wychowawczo-resocjalizacyjnych w formule sympozjum o tematyce resocjalizacyjnej, które miało miejsce 23.10.2010, zorganizowano kolejne, II Międzynarodowe Sympozjum Resocjalizacyjne w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Trzcińcu, w dniu 22.10.2011. Podjęta tematyka wychodziła naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom, a sformułowano ją jako: *Młodzież a uzależnienia – współczesne wyzwania dla młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Poszukiwania naukowo-praktyczne*. Organizatorem sympozjum był Salezjański Ośrodek Wychowawczy w Trzcińcu wraz z Instytutem Pedagogicznym Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą. Inicjatywa ta została objęta honorowym patronatem przez: Università Pontificia Salesiana (Papieski Uniwersytet Salezjański w Rzymie) – Wydział Wiedzy Edukacyjnej, Katedrę Psychologii Wychowawczej, a także Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Resocjalizacji. Sympozjum było zorganizowane z myślą o dyrektorach, wychowawcach, terapeutach i osobach pracujących w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych (MOW), naukowcach zajmujących się tą tematyką, studentach i innych osobach zainteresowanych problematyką uzależnień i radzenia sobie z ich skutkami w ramach pracy resocjalizacyjnej z dziećmi i młodzieżą.

Założenia programowe konferencji zrodziły się z braku zróżnicowania w systemie placówek typu MOW i w skutek praktyki coraz częstszego kierowania do nich osób nieletnich z licznymi problemami „pozaresocjalizacyjnymi”, w tym nieletnich eksperymentujących z substancjami psychoaktywnymi bądź wprost od nich uzależnionych. Pedagodzy pracujący w tego typu placówkach zmuszeni są poszukiwać sposobów niesienia skutecznej pomocy wychowankom, dlatego stawiają otwarte pytania: Jak diagnozować uzależnienia? Jak resocjalizować w placówce izolacyjnej uzależnionych, którzy nie zawsze chętnie poddają się terapii? Jak „uszczelnić” placówkę, by nie przemycano doń substancji psychoaktywnych? Jak odnaleźć się na styku dwóch wizji resocjalizacji w MOW (ośrodek izolacyjny czy otwarta placówka wychowawcza)? A wreszcie, jakie programy profilaktyczne proponować tym nieletnim oraz pozostałym wychowankom, w mniejszym stopniu dotkniętym problematyką uzależnień? Poszukując odpowiedzi na te pytania oraz w celu zapoznania się z aktualnymi badaniami naukowymi, a także doświadczeniami praktyków, zaproponowano następujące zagadnienia do rozważenia: dr hab. Monika Szpringer, prof. UJK Kielce – temat dotyczący środowiska wychowawczego: *Zagrożenia wynikające z eksperymentowania młodzieży ze środkami psychoaktywnymi*; ks. dr Andrzej Drapała – prezes stowarzyszenia „Nadzieja Rodzinie” – temat dotyczący osoby wychowanka: *Uzależnienie młodych ludzi od środków psychoaktywnych – proponowane terapie*; ks. prof. dr Zbigniew Formella SDB - UPS Rzym – temat dotyczący osoby wychowawcy: *Zagrożenia uzależnień osobowościowych w relacjach interpersonalnych wychowawca-wychowanek*.

Pierwsza sesja miała charakter wystąpień teoretycznych. Tematyka przewidzianych wystąpień koncentrowała się wokół triady wychowawczej: środowisko wychowawcze – wychowanek – wychowawca w kontekście uzależnień, z możliwym odniesieniem do środowiska wychowawczego trudnego (MOW). Po zakończeniu pierwszej sesji miała miejsce otwarta dyskusja, której moderatorem był prowadzący sesję ks. dr Mariusz Chamarczuk SDB, prorektor ds. studiów WSD TS w Łądzie.

W drugiej części, której moderatorem była mgr Małgorzata Wojsznarowicz, psycholog MOW w Trzcińcu, miała charakter wystąpień praktycznych. Prelegenci podzielili się problemami, z jakimi spotykają się w pracy w MOW-ach, a także doświadczeniami i stosowanymi rozwiązaniami, zwłaszcza w odniesieniu do młodzieży uzależnionej lub eksperymentującej ze środkami psychoaktywnymi. Zaprezentowano następujące wystąpienia: ks. mgr Tomasz Kościelny SDB, dyr. MOW w Trzcińcu

– *Młodzież uzależniona wymagająca interwencji specjalistów w praktyce MOW – uwarunkowania organizacyjno-prawne*; mgr Alicja Bęś, terapeuta uzależnień MOW w Trzcińcu – *Terapia wychowanków uzależnionych od substancji psychoaktywnych w warunkach MOW*. Po zakończeniu wystąpienia miała miejsce dyskusja prowadzona przez moderatora drugiej sesji mgr Małgorzatę Wojsznarowicz.

Kolejna, trzecia część miała również charakter wystąpień praktycznych. Zarysowano w niej dwa konteksty uzależnień: środowisko przestępcze jako czynnik zwiększonego ryzyka w odniesieniu do uzależnień, a także środowisko MOW, w którym stosuje się profilaktykę II i III-rzędową. Prelegenci podzielili się doświadczeniami pracy z „młodzieżą ulicy”, a niektórzy – pomysłami przydatnymi do pracy w MOW-ach jako alternatywa z zakresu twórczej resocjalizacji. Wprowadzenia w trzecią sesję dokonał moderator ks. mgr Tomasz Kościelny, dyrektor MOW w Trzcińcu. Podczas niej miały miejsce następujące wystąpienia: mgr Marcin Głuszyk, wychowawca w MOW w Trzebieży, wykładowca Dolnośląskiej Szkoły Wyższej – *Edukacja pozaformalna – wymiany młodzieży jako pomysł na profilaktykę uzależnień w MOW*; Christopher Occhicone (New Jersey, USA) – *Świat młodzieży ulicy wobec problemów świata (na przykładzie Haiti i Kenii)*; ks. Paweł Kryszkiewicz – prob. Camden (USA) – *Przestępczość młodych w środowiskach miejskich USA (na przykładzie miasta Camden)*.

Po zakończeniu sesji odbyła się dyskusja panelowa, którą poprowadził ks. prof. Zbigniew Formella SDB z Rzymu. Podsumowania dokonał pomysłodawca tego typu sympozjów, dyrektor MOW w Trzcińcu, ks. mgr Tomasz Kościelny SDB. Następnie, prowincjał Inspektorii Piłskiej Towarzystwa Salezjańskiego ks. dr Marek Chmielewski SDB zwrócił się do zebranych, podkreślając pozytywną rolę tego typu spotkań, jako miejsca wymiany wiedzy i doświadczeń, które mogą w praktyczny sposób przełożyć się na pomoc młodzieży uzależnionej. Zasugerował również, aby podjąć próbę porównania, w ramach jednego z kolejnych sympozjów, efektów wysiłków wychowawczo-resocjalizacyjnych podejmowanych w ośrodkach wykorzystujących wartości chrześcijańskie w procesie wychowawczym z tymi, które są o nie uboższe. Na zakończenie prowincjał wręczył dyplomy awansu zawodowego pracownikom MOW w Trzcińcu.

II Międzynarodowe Sympozjum Resocjalizacyjne w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Trzcińcu, podobnie jak w roku ubiegłym, zgromadziło praktyków z całego kraju, a wykładowców z całego świata. Przybyli oni m.in. z Kamionek Wielkich, Kielce, Polanowa, Poznań, Rewala, Rzepczyna, Strzelna, Szczecina, Trzebieży, reprezentując niektóre aczkolwiek znaczące placówki wychowawcze w Polsce. Środowiska naukowe, których przedstawiciele zainteresowali się sympozjum, to: Rzym, Kielce, Gdynia, Łąd, Koszalin, Słupsk, Warszawa, Zielona Góra. Temat uzależnień okazał się celnym wyborem, ponieważ jest żywym problemem wielu placówek. Uczestnicy zgodnie podkreślali, że trzcinieckie sympozja są potrzebne i odpowiadają na zapotrzebowanie placówek MOW. Nie bez znaczenia jest też atmosfera spotkania, która zachęca do następnych sympozjów tego typu.

Ks. Mariusz Chamarczuk SDB
UKSW, Warszawa

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SEMINARIJNEGO CENTRUM PSYCHOLOGICZNO-FORMACYJNEGO ADSUM

Osoby zaangażowane w posługę wobec ciężko chorych winny stale dbać o własną formację duchowo-moralną, realizowaną z jednej strony na konferencjach i szkoleniach, a z drugiej – na rekolekcjach, a także poprzez osobistą modlitwę, przede wszystkim do Ducha Świętego, który jest „Światłością sumień”. Potrzeba tej permanentnej formacji (wyrażana wiele razy przy spotkaniach osób zajmujących się opieką paliatywno-hospicyjną) zrodziła pomysł powołania do istnienia – w grudniu 2003 roku – przez Caritas Diecezji Płockiej i Ogólnopolskie Forum Ruchu Hospicyjnego „Se-

minaryjnego Centrum Psychologiczno-Formacyjnego ADSUM". Warto zaznaczyć, że na miejsce wykładów, prelekcji, warsztatów wybrano – powołany przez Biskupa Płockiego prof. dr. hab. Stanisława Wielgusa w grudniu 2001 roku – Ośrodek Charytatywno-Szkoleniowy im. bł. Abpa A.J. Nowowiejskiego Caritas Diecezji Płockiej w Popowie k/Warszawy.

Pierwszymi gośćmi nowo oddanego do użytku ośrodka, w dniach 1-5 maja 2002 r., byli uczestnicy kursu podstawowego opieki paliatywno-hospicyjnej. Kursy te odbywały się w ośrodku po kilka w ciągu każdego roku, a Caritas Diecezji Płockiej była jedyną, która – przy wsparciu Akademii Medycznych – je organizowała. Zajęcia prowadzili pracownicy naukowcy Akademii Medycznych w Gdańsku, Katowicach i Poznaniu pod kierunkiem prof. Jacka Łuczaka, prof. Krystyny de Walden Gałuszko i dr Jadwigi Pyszkowskiej.

Oferta Seminarium skierowana została do osób posługujących w hospicjach i pracujących w różnych ośrodkach w Polsce z chorymi w stanach terminalnych. Patronat nad nowo powstałą placówką objął Biskup Płocki prof. dr. hab. Stanisław Wielgus – przewodniczący Rady Naukowej Episkopatu Polski. Kierownikiem naukowym w pierwszym roku funkcjonowania seminarium był ks. prof. dr. hab. Józef Makselon z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Od drugiego roku kierownictwo naukowe objął prof. dr. hab. n. med. Aleksander Araszkiwicz z Akademii Medycznej w Bydgoszczy. W zajęciach uczestniczyli lekarze różnych specjalności, pielęgniarki, psychologzy, pedagodzy, pracownicy socjalni, osoby duchowne, rehabilitanci i wolontariusze. Zajęcia odbywały się cztery razy w roku w dniach 10-12 lutego, maja, sierpnia i listopada w latach 2004, 2005, 2006.

Pierwsze zajęcia w lutym 2004 roku miały cztery bloki tematyczne: pierwszy to *Psychologiczno-medyczne aspekty służby umierającemu*. Zaprezentowane zostały następujące wystąpienia: ks. prof. dra hab. Józefa Makselona (Kraków) – *Psychologiczne aspekty postawy wobec śmierci*, dr Grażyny Przybylskiej-Wendt (Płock) *Samotność lekarza (też śmiertelnika) wobec problemu śmierci*, prof. Aleksandra Araszkiwicza (Bydgoszcz) – *Zaburzenia lękowe*, prof. Krystyny de Walden Gałuszko – krajowego konsultanta w zakresie opieki paliatywnej (Gdańsk) – *Depresja w chorobach nowotworowych*, dr Barbary Czerskiej (Warszawa) – *Emocje u terminalnie chorych*, dr Jadwigi Pyszkowskiej (Katowice) – *Zagadnienia biomedyczne w opiece paliatywnej*. To ostatnie zostało poprowadzone z warsztatami, w których uczestniczyły wszystkie osoby biorące udział w seminarium. Po późnej kolacji odbyło się spotkanie przy kominku z poezją dr Grażyny Przybylskiej-Wendt.

Filozoficzno-duchowe aspekty służby umierającym to blok tematyczny drugiego dnia seminarium z referatami: ks. dr. Mariana Wandrasza (Katowice) – *Człowiek istota myśląca*, prof. Jacka Łuczaka (Poznań) – *Sedacja w opiece paliatywnej* z zajęciami warsztatowymi, ks. prof. Janusza Nagórno (Lublin) – *Antropologiczny fundament opieki paliatywnej*, ks. prof. Józefa Makselona (Kraków) – *Problemy lęku przed śmiercią*, dr Wandy Póltawskiej (Kraków) – *Oczekiwania chorych umierających*, ks. dr. Jana Dziedzica (Kraków) – *Hospicjum alternatywą eutanazji*, ks. dr. Antoniego Bartoszk (Katowice) – *Komunikowanie prawdy w obliczu śmierci*. W czasie wieczornego spotkania dr Wanda Póltawska mówiła o swoich przeżyciach obozowych.

Moralne i etyczne problemy towarzyszenia umierającym to tematyka trzeciego dnia seminarium w bloku przedpołudniowym, z referatami: dr Krystyny Klimek (Kraków) – *Potrzeby duchowe osób ciężko i terminalnie chorych*, ks. prof. Henryka Skorowskiego (Warszawa) – *Wartość życia*, dr. Janusza Medera – prezesa Polskiej Unii Onkologii (Warszawa) – *Oswoić lęk*, prof. Stanisława Pużyńskiego (Warszawa) – *Eutanazja*, ks. dr. hab. Jarosława Korala (Warszawa) – *Hospicjum – rozwijanie postaw społecznych*. Sesja popołudniowa ostatniego dnia seminarium nosiła tytuł: *Zabezpieczenie towarzyszących umierającym przed zespołem wypalenia*, a referaty w tej części wygłosili: dr Andrzej Wawrzyniec Świdorski (Siedlce) – *Praca z emocjami w praktyce psychoonkologicznej*, prof. Wiesława Okła (Lublin) – *Wypalenie. Predyspozycje. Zapobieganie*. W części komunikatów zabrali głos: ks. dr Jerzy Zajac (Płock) – *Seminaryjne Centrum Psychologiczno-Formacyjne ADSUM w Popowie – cele i plany na najbliższe lata* oraz dr Romana Antonowicz (Katowice) – *Potrzeba formacji posługujących w opiece paliatywno-hospicyjnej*.

Na zakończenie uczestnicy otrzymali certyfikaty (pracownicy medyczni, zgodnie z wymaganiami Ministerstwa Zdrowia z dnia 6 października 2004 r. w sprawie dopełnienia obowiązku zawodowego, za udział w seminarium otrzymywali 14 punktów). W zajęciach seminaryjnych uczestniczyło w roku 2004 ponad 300 osób. Każdy dzień seminarium rozpoczynał się Mszą świętą z kazaniem w kaplicy ośrodka. Zainteresowanie seminarium było tak duże, że już w styczniu 2005 roku lista uczestników na drugi rok zajęć seminaryjnych we wszystkich terminach została zamknięta.

Lęk w obliczu śmierci i związane z nim różne stany człowieka chorego i jego najbliższych były wiodącym tematem Seminarium Psychologiczno-Formacyjnego ADSUM w 2005 roku. Odbyło się ono również cztery razy w ciągu roku, w dniach 9-11 lutego, maja, sierpnia i listopada.

Szczegółowa tematyka to *Medyczne aspekty walki z egzystencjalnym lękiem umierającego* z referatami: dr Barbary Czverskiej (Warszawa) – *Umieranie jako doświadczenie człowieka*, prof. Jacka Łuczaka (Poznań) – *Prawdziwe oblicze śmierci i umierania* (wykład połączony był z warsztatami), prof. Lechosława Gapika (Poznań) – *Czynniki generujące lęk*, prof. Aleksandra Araszkiwicza (Bydgoszcz) – *Zwalczanie lęku człowieka umierającego* połączony z warsztatami, dr Michała Skalskiego (Warszawa) – *Zaburzenia snu*. Wieczorem miała miejsce dyskusja zatytułowana *Bezlitośni w imię lęku* i poprzedzona filmem *Dowcip*. Drugiego dnia, w którym prelegentami byli: prof. Krystyna de Walden Gałuszko (Gdańsk) – *Depresja człowieka terminalnie chorego*, dr Grażyna Przybylska Wendt (Płock) – *Bezradność jako nośnik lęku*, ks. dr Piotr Krakowiak (Gdańsk) – *Ars morendi dzisiaj*, dr Maria Rogiewicz (Lublin) – *Oswoić lęk*, dr Janusz Meder (Warszawa) – *Niesienie ulgi czy dokarmianie rozpacz?* – *błędy w opiece nad cierpiącym lęk*, skupiono się wokół tematu *Assistentia Palliativa et Pastoralis*. W części komunikatów głos zabierali: ks. dr Wiesław Szymański (Płock) – *Sprawy organizacyjne Seminarium* i dr Jolanta Stokłosa (Kraków) – *Potrzeba stałej formacji posługujących w hospicjach*.

Ponad 300 uczestników seminarium, jak w roku poprzednim, to osoby posługujące chorym w hospicjach domowych i stacjonarnych w całej Polsce. Lekarze, pielęgniarki, psychologzy, pedagodzy, pracownicy socjalni, rehabilitanci, duchowni i wolontariusze na co dzień opiekujący się chorymi i ich rodzinami, pogłębiali nie tylko swoją fachową wiedzę, ale i formację. Uczestnicy otrzymali certyfikat udziału w zajęciach seminaryjnych. Każdy dzień rozpoczynał się Mszą świętą, z kazaniem o formacji sumienia jako głosu Boga w człowieku, w kaplicy ośrodka w Popowie.

Rok 2006 był trzecim rokiem funkcjonowania Seminarium. Program wykładów, prelekcji i prezentacji obejmował m.in. objawy stanu terminalnego z punktu widzenia różnych dziedzin medycyny. Prelegenci przekazywali także wiedzę z zakresu psychologii i bioetyki, konieczną w pracy z nieuleczalnie chorymi.

Problematyka wykładów i warsztatów to *Trud odchodzenia* z referatami: o. prof. Jacka Salija (Warszawa) – *Zmartwychwstanie*, prof. Joanny Górnickiej (Warszawa) – *Sztuka istnienia*, ks. dr Bogdana Czupryna (Płock) – *Sens życia – sens śmierci*, prof. Waldemara Szelenberga (Warszawa) – *Emocje okresu odchodzenia jako element procesu samorealizacji*, dr Michała Skalskiego (Warszawa) – *Zaburzenia snu*, prof. Jacka Łuczaka (Poznań) – *Walka z bólem w chorobie nowotworowej oraz dolegliwościami około nowotworowymi jako warunek skuteczności terapii przeciw lękowej*, prof. Krystyna de Walden Gałuszko (Gdańsk) – *Uwalnianie od lęku w poszczególnych fazach choroby nowotworowej* (po tym wykładzie zaproponowano uczestnikom studium warsztatowe). Jak w latach poprzednich, na zakończenie zajęć wręczono ponad 300 uczestnikom certyfikaty udziału w seminarium.

Sprawami organizacyjnymi i przygotowaniem poszczególnych zajęć w ramach seminarium zajmowali się: ze strony Ogólnopolskiego Forum Ruchu Hospicyjnego: prezes dr Jolanta Stokłosa i v-ce prezes dr Romana Antonowicz, ze strony Caritas Diecezji Płockiej: ks. dr Jerzy Zajac – dyrektor Caritas diecezjalnej i ks. dr Wiesław Szymański. Refleksja naukowa prowadzona w ramach seminarium dotyczyła zarówno płaszczyzny naturalnej, jak i nadprzyrodzonej. Spotkanie myśli personalistycznej z teologiczną jest cechą charakterystyczną wielu konferencji i seminariów poświęconych

opiece paliatywnej. Bardzo często refleksja nad człowiekiem, jego cierpieniem, umieraniem i śmiercią prowadzi do refleksji nad tajemnicą Boga, umożliwiając odkrycie osoby Jezusa Chrystusa, w którym najpełniej objawia się istota człowieczeństwa.

Jeszcze jedno dopowiedzenie. Na czwarty rok funkcjonowania Seminarium (2007) zaplanowano dwa bloki tematyczne. Pierwszy zatytułowany: *U progu* miał obejmować wykłady i warsztaty: o. prof. Jacka Salija (Warszawa) – *Śmierć ostatni etap ludzkiego życia*, prof. Krystyny de Walden Gałuszko (Gdańsk) – *Rozstania*, prof. Jacka Wciórki (Łódź) – *Z głębi ludzkiego bólu*, prof. Aleksandra Araszkiewicza (Bydgoszcz) – *Lęk człowieka chorego i jego otoczenia w ostatnim etapie życia* oraz warsztaty prowadzone przez ks. Andrzeja Dziedziula i dr Marię Rogiewicz. W drugim bloku tematycznym: *Umieranie* referaty wygłosić mieli: prof. Zygfryd Juczyński (Warszawa) – *Cierpienie*, prof. Jacek Łuczak (Poznań) – *Umierający sam czy samotny*, ks. dr Bogdan Czupryn (Płock) – *Filozofia śmierci*, a warsztaty prowadzone mały być przez ks. dr. Antoniego Bartosza (Katowice) i dr Jolantę Markowską (Katowice).

Zaplanowane na rok 2007 wykłady seminaryjne nie doszły do skutku, a przerwana działalność nie doczekała się kontynuacji w żadnej innej formie. Obecnie szeroko omawiana jest nowa sytuacja, w której znalazły się ośrodki paliatywno-hospicyjne i odnosi się wrażenie, że myśl poszanowania człowieka chorego i cierpiącego zeszała na dalszy plan. Szkoda zatem, że brakuje ośrodka kształtującego „zdrowe” podejście do problemu – podejście budzące wrażliwość otoczenia posługującego chorym i szkoda, że tak prężne i owocne dzieło, jakim było opisane Seminaryjne Centrum Psychologiczno-Formacyjne ADSUM, „umarło” w wyniku decyzji personalnych.

Ks. Jerzy Zajac

WYKŁAD MARGUERITE A. PEETERS

ZORGANIZOWANY NA WYDZIALE PRAWA KANONICZNEGO UKSW NA TEMAT
*ŚWIATOWA ETYKA POSTMODERNISTYCZNA I DEKONSTRUKCJA MODERNIZMU –
WYZWANIE DLA PRAWA W TRADYCYJ JUDEOCHRZEŚCJAŃSKIEJ*
(Warszawa, 20 października 2011)

Dnia 20 października 2011 r., w Warszawie przy ulicy Dewajtis 5, na zaproszenie Władz Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, w osobach Księży Profesorów Józefa Wroceńskiego i Henryka Stawniaka, gościła Dyrektor Instytut Dynamiki Dialogu Międzykulturowego (Institut for Intercultural Dialogue Dynamics) z siedzibą w Brukseli, Prof. vissinging Uniwersytetu Urbaniana w Rzymie, Pani Marguerite A. Peeters. Zaproszona wygłosiła wykład pt. *Światowa etyka postmodernistyczna i dekonstrukcja modernizmu – wyzwanie dla prawa w tradycji judeochrześcijańskiej*.

Współorganizatorami pobytu Pani Peeters w Polsce byli: Jego Ekscelencja Arcybiskup Henryk Hoser, Siostra Dyrektor Wydawnictwa Sióstr Loretanek Andrzeja Cecylia Biała, wydawca publikacji Pani M.A. Peeters w Polsce oraz niżej podpisana. O spotkaniu informowało Katolickie Stowarzyszenie Dziennikarzy za sprawą Pani red. Agnieszki Piwar, „Nasz Dziennik” za sprawą Pań red. Beaty Falkowskiej i Agnieszki Żurek, telewizja internetowa Razem TV za sprawą jej Prezesa red. Mateusza Dzieduszyckiego, który w 2007 roku zaprosił mnie na pierwsze spotkanie z M.A. Peeters. Owocem tamtego spotkania było podjęcie współpracy wydawniczej Pani Peeters z Wydawnictwem Sióstr Loretanek przy zaangażowaniu Pani Ewy Polak Palkiewicz i Ks. Prof. T. Guza, zaproszenie Pani Peeters w listopadzie 2010 do TV TRWAM i Radia Maryja, w 2011r – internetowej telewizji Razem, na spotkanie w KAI oraz wywiadów w „Naszym Dzienniku”, „Tygodniku Idziemy”, wykładów – audio na stronie Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy, niepoprawne radio.pl.

Wszystkich obecnych przywitał oraz poprowadził wspólną modlitwę Prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego, Ksiądz Prof. dr hab. Henryk Stawniak. Następnie, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego Ksiądz Profesor dr hab. Józef Wroceński skierował słowa powitania do Pani M.A. Peeters,

do Księdza Prof. dr hab. Tadeusza Guza, do Pani Agnieszki Kuryś (tłumacza języka francuskiego), do zaproszonych gości oraz do publiczności licznie zgromadzonej w Auli im. Jana Pawła II.

Wprowadzając w wykład Pani Peeters, Ks. Prof. dr hab. Tadeusz Guz podjął problem *Radykalizacja marksizmu-leninizmu – Nowa Lewica*. W ten sposób naświetlił filozoficzny kontekst i ideowe źródła dekonstrukcji prawa oraz rzeczywistości przez nową globalną postmodernistyczną etykę, zdiagnozowaną i opisaną przez Panią M.A. Peeters.

Pani Peeters podziękowała organizatorom za zaproszenie i w trakcie w 1,5-godzinnego wystąpienia dokonała charakterystyki światowej etyki postmodernistycznej. Wskazała na słowa klucze, nowy język, którym się posługuje ta nowa globalna etyka, wypracowana przez inżynierów społecznych, tzw. ekspertów należących do postmodernistycznej inteligencji Zachodu.

Pani Peeters przypomniała, że chociaż w 1989 Zachód ogłaszał triumf swojej demokracji, to w rzeczywistości znajdowała się ona stanie zupełnej dekadencji. W tamtym czasie ONZ zaczęła budować nowy światowy konsensus. Jego założenia ugruntowały kolejne światowe konferencje ONZ lat 90-tych, które wyznaczyły główne kierunki tych przedsięwzięć. W ten sposób władzę polityczną uzyskało zarządzanie globalne oraz nowa etyka i jej nowomowa. Od tamtej pory, nowy system semantyczny jest narzucany niepostrzeżenie we wszystkich kulturach, a wraz nim jest niesiona nowa etyka.

Ten nowy język – jak podkreśliła Prelegentka – operuje sformułowaniami takimi jak np.: wolność wyboru, prawo wyboru, prawa dzieci, uczestnictwo dziecka, parlament dziecięcy, wychowanie przez rówieśników, jakość życia, dobre samopoczucie, trwały rozwój, zrównoważony rozwój, wzrastanie, dobre zarządzanie, problemy globalne, różnorodność kulturowa, obywatele świata, gender, zasady partnerstwa, zdrowie i prawa seksualne i reprodukcyjne, wybór nieformalny, brak dyskryminacji, etyka światowa etc. Za pomocą właśnie takich wyrażań ten nowy język przynosi w sobie nowe globalne normy w dziedzinie polityki i kultury – wywodzące się z rewolucji kulturowej 1968 roku oraz sekularyzacji Zachodu. Pani M.A. Peeters wskazała, że aktualnie przeżywamy globalizację zachodniej apostazji.

Prelegentka zauważa, że cechą charakterystyczną tej nowej ideologii, której należy przeciwstawić język judeochrześcijańskiego Objawienia i etykę chrześcijańską, jest dążenie do stworzenia nowej rzeczywistości wcześniej nie istniejącej, która powstała w umysłach inżynierów społecznych. Ta nowa postmodernistyczna rzeczywistość odpowiada koncepcji o transkreacji Nietsche'go, a według współinspirującej ruch gender w Stanach Zjednoczonych Judith Butler jest możliwa do osiągnięcia przez tzw. język doskonały, tj. taki, który usiłuje stworzyć rzeczywistość, której jeszcze nie ma.

Badania Pani Peeters ukazują, że np. problematyka niesiona ze słowem gender chce powołać do istnienia rzeczywistość małżeństw homoseksualistów, po prostu stosując sformułowania należące do tego nowego języka. Z kolei, w przeciwieństwie do wspólnego wszystkim języka Objawienia inspirowanego przez Boga, odwołującego się do prostej i jasnej rzeczywistości, ta nowa etyka i jej nowomowa jest złożona, abstrakcyjna i wewnętrznie sprzeczna. Przeciwstawia się słowom pochodzącym z Objawienia judeochrześcijańskiego, takim jak: kobieta, mężczyzna, ojciec, matka, małżonek, małżeństwo, rodzina, łono matczyne, poczęcie, dobro, zło, prawda, stworzenie, nadzieja, prawo, czystość, świętość, wieczność, służba, zbawienie, pełnia, szczerłość, uczciwość. W konsekwencji, język Objawienia jest całkowicie nieobecny w globalnej nowomowie, która np. zamiast o małżonkach mówi o partnerach, zamiast o komplementarności mężczyzny i kobiety, mówi o równouprawnieniu płci etc. Uczona zauważa, że w ten sposób nowa globalna etyka dokonuje ponadto zniesienia prawowitych hierarchii, np. pełnego miłości autorytetu rodziców w stosunku do dzieci.

Charakterystyczne dla nowej etyki są – zdaniem Peeters – jej laicyzm, scjentyzm oraz gnostycyzm, na który wskazuje powstanie konieczności powoływania ekspertów jako pośredników, ponieważ racjonalne odkrycie i poznanie tych norm nie jest możliwe – również dla decydentów. Ta nowa etyka jest również pesymistyczna i bez nadziei, ponieważ nie proponuje pozytywnej wizji rzeczy-

wistości (koncentruje się na zagrożeniach związanych z degradacją środowiska, z niechcianą ciążą, z przemocą seksualną, z zapobieganiem ciąży, z jakością życia). Usiłuje ona zająć całą przestrzeń kultury i eliminować nadzieję. W konsekwencji, dzisiaj na Zachodzie ludzie przeżywają pustkę.

M. Peeters zaznacza, że ta etyka jest ponadto utopijna, ponieważ obiecuje cele nierealistyczne, tj. jakość życia dla wszystkich, zdrowie dla wszystkich, przewidywalny system finansowy, równość płci, zdrowie reprodukcyjne dla wszystkich. Tę etykę cechuje również freudo-marksizm i tutaj – według Prelegentki – zaznacza się wpływ H. Marcusa ze szkoły frankfurckiej, jednego z ojców rewolucji obyczajowej z maja 1968 roku, który chciał proklamować społeczeństwo nierepresyjne, w którym popędy seksualne staną się zasadami polityki. On ogłosił rewolucję społeczną i zainspirował ją. Zbudowana na tej koncepcji etyka nowego światowego konsensusu ma również charakter i język normatywny. W związku z tym, w sposób ukryty, wpływa na reinterpretację prawa międzynarodowego oraz wytworzenie nowych praw. W następstwie tego faktu, konstytucje państw, przyjęte po powstaniu tego nowego konsensusu, zawierają jego elementy, a stworzone mechanizmy kontroli sprawdzają, czy są stosowane (np. statystyki zastosowania równości płci i tu np. wskaźniki postępu).

Jak zauważa Pani Peeters, innymi cechami istotnymi nowej etyki jest nietolerancja wobec projektów, które nie obejmują tematyki gender, oraz holizm, który przemienia pojęcie od wewnątrz. W rezultacie, każdy z elementów tej nowomowy jest holistyczny. I jako taki jest użyty jako technika manipulacji, która pod nazwą pokojowego współistnienia chce łączyć działania moralnie sprzeczne (np. zdrowie reprodukcyjne, tj. zbiór elementów, z których niektóre są dobre, np. opieka nad kobietą, która rodzi, i złe np. stworzenie powszechnego dostępu do środków antykoncepcyjnych, aborcji bez ryzyka, powszechny dostęp do *in vitro*, do sterylizacji na życzenie; z kolei, np. zrównoważony rozwój ma trzy składniki z różnych dziedzin: wzrost gospodarczy, ochrona środowiska, równość społeczna). W holizmie zaznacza się wpływ lobby feministycznego i aborcyjnego rewolucji kulturowej. Można w nim znaleźć wy tłumaczenie sukcesu nowego konsensusu globalnego, który od Konferencji w Kairze w 1994 roku, która zaproponowała holistyczne ujęcie rodziny, wprowadza szersze od tradycyjnego rozumienia pojęcie rodziny w różnych formach. Mieści ono w sobie: zarówno rodzinę tradycyjną – jeden mężczyzna i jedna kobieta, którzy zawarli związek małżeński i mają dzieci, jak również związki nie będące małżeństwem we właściwym tego słowa znaczeniu, tj. takie, gdzie matka i ojciec są stanu wolnego lub rodziny są odtworzone, czyli każdy żyje z kolejnymi partnerami oraz z ich dziećmi z poprzednich związków i tzw. związki homoseksualne.

M.A. Peeters ukazała, że w następstwie rewolucji kulturowej dokonana się rewolucja polityczna o zasięgu ogólnoswiatowym, w którym osoby, rodziny, przedsiębiorstwa, religie, organizacje stają się partnerami w zarządzaniu globalnym, którego etyka jest definiowana przez ekspertów. Ponadto, ogólnie generowane są problemy, np. klimatyczne, terroryzm, etc. Tym sposobem, owo zarządzanie przez ekspertów samo się umieszcza ponad rządami poszczególnych państw, narzucając swoje koncepcje i cele. Usiłuje stworzyć więzi między zarządzaniem globalnym a poszczególnymi jednostkami, pomijając naturalne więzi rodziny, religii. Jak zaznacza Prelegentka, jest to cecha charakterystyczna systemu totalitarnego, który awansuje z determinacją, lecz tym razem nie posługuje się przemocą, natomiast dokonuje się za pośrednictwem języka, kultury i nowych mechanizmów podejmowania decyzji, które wywodzą się z socjologii, psychologii i nowej wiedzy uzyskanej przez nauki o człowieku.

Konkludując, M.A. Peeters twierdzi, że z powodu wymienionych przyczyn wyzwaniem dla prawa w tradycji judeochrześcijańskiej jest rezygnacja z tego dwuznacznego języka, ponieważ jest on przyczyną takiej sytuacji, że wewnątrz praw człowieka, wewnątrz demokracji, znajdujemy się w stanie walki i napięcia. W związku z tym, potrzebny jest wysiłek, by wskazać na zamierzenia tej walki, bo – tak jak tego dowodzi historia Zachodu – istnieje związek między rewolucją kulturową a utratą wiary. Wskazuje na to tendencja zainicjowana w XVIII, prowadząca przez modernizm do postmodernizmu, polegająca na destabilizacji prymatu, jaki Zachód dawał rozumowi. W to miejsce pojawiła się ślepa wiara we wzrost gospodarczy, w dokonania nauki i techniki, eliminowanie zna-

czenia i umiłowania prawdy oraz rzeczywistości, jakby rzeczywistość można było interpretować bez związku z prawdą, według własnego indywidualnego wyboru, również niekonsekwentnego i sprzecznego.

Pani Peeters sądzi, że skoro diagnozujemy, że rzeczywistości danej przez Boga została przeciwstawiona rzeczywistość rozumiana jako konstrukt społeczny – to mamy świadomość, że w tej perspektywie wszystko można skonstruować mocą ludzkiego wysiłku: etykę, prawo, pokój. W tej konstrukcji jest tak, jakby nic nie było dane, lecz istniało samo w sobie, jakby nie było Stwórcy, jakby nie istniał zamysł Opatrzności. W konsekwencji, absolutyzuje się wolność wyboru tak, że można ją wykorzystywać wbrew temu, co rzeczywiste. Wolność zostaje przemieniona w prawo. W rezultacie przechodzi się do irracjonalności.

Zdaniem Pani Peeters, wyzwanie dla katolików polega na tym, by ponownie odkryć wezwanie dane nam od Boga już w Księdze Rodzaju oraz by ponownie pojednać mężczyznę z kobietą, obywateli z matką i ojcem, których rozwiodła rewolucja francuska, ochronę środowiska naturalnego ze wskazaniami zawartymi w Objawieniu. Powinno nastąpić jeszcze wiele innych pojednań między stworzeniami, które według Bożego planu miały pozostawać ze sobą w relacjach osobowych i służebnych, a nie w stanie porozywanych więzi oraz w egzystencjalnym konflikcie.

Na zakończenie swojego wykładu, Pani Peeters ponownie nawiązała do Objawienia, przypominając, że w Apokalipsie jest mowa o śmierci bestii, która potem znowu powstała do życia i cały świat oddawał jej cześć zachwycony, że bestia na nowo ożyła. Ten fragment Pani Peeters skojarzyła z pozorną śmiercią komunizmu-leninizmu i jego przemianą w nową etykę światową, która faktycznie już się rozprzestrzeniła na cały świat i zagraża istnieniu wszystkich kultur oraz wierze wszystkich narodów.

Po wykładzie Gościa, Prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW Ksiądz Prof. dr hab. Henryk Stawniak zaprosił wszystkich do dyskusji, na którą organizatorzy przewidzieli 45 minut. W tym czasie kilka osób spośród publiczności zadało następujące pytania: czy – zdaniem Pani Peeters – za tą nową etyką stoi działalność masonerii?, czy nowomowę można stosować podobnie jak to czynią misjonarze, którzy – ewangelizując – nie znoszą zwyczajów lokalnych?, czy uprawnione jest zastosowanie pojęcia „judeochrześcijański”, skoro z pism filozofów żydowskiego pochodzenia dowiadujemy się o ich wielkiej niechęci do osoby Chrystusa i chrześcijan?

Na powyższe pytania Pani Peters udzieliła odpowiedzi. Stwierdziła, że ponieważ ona sama nie dysponuje środkami pozwalającymi zbadać, czy to masoneria jest twórcą tej nowej etyki, to może powiedzieć jedynie, że cele masonerii pokrywają się z celami, do których zmierza nowomowa i nowa globalna etyka. Jednocześnie, Pani Peters wskazała, że istnieje kilka centrów na wzór „siedmiogłowej bestii”, które mają wspólne cele. Odpowiadając na pytanie o możliwość „oswojenia” nowomowy, wykluczyła takie działanie, argumentując wskazaniem na istnienie sprzeczności między nowomową a językiem Objawienia. Nowomowa ma zniszczyć język Objawienia i z tego powodu jest pomyślana tak, żeby – działając systematycznie – tego dokonać. Z kolei, Pani Peters – odnosząc się do pytania o zasadność zastosowania pojęcia „judeochrześcijański” – wyjaśniła, że chodzi przecież o pojęcia zawarte w Piśmie Świętym nie tylko Nowego, ale także Starego Testamentu, a te pozostają wspólne dla tradycji żydowskiej i chrześcijańskiej. tj. mężczyzna, kobieta, matka, ojciec, sprawiedliwość, miłość, Bóg etc. W ten sposób podtrzymała zasadność zastosowania pojęcia „judeochrześcijański”.

Po dyskusji, Prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego Ksiądz Prof. dr hab. Henryk Stawniak podsumował całość spotkania, podziękował Prelegentom, Dziekanowi Wydziału Prawa Kanonicznego, Pani Tłumacz, publiczności oraz zaproszonym gościom. W szczególności sposób podkreślił obecność Pana Prof. dr hab. Lucjana Pielei, Pani red. Ewy Polak Pałkiewicz, Ks. dra Romana Piwowarczyka, Pani red. Marzeny Deresz, Pana red. Mateusza Dzieduszyckiego, Pana Marka Gizmajera oraz pani Lidii Ujazdowskiej radnej Powiatu Zachodnio-Warszawskiego.

Aldona Ciborowska